

**ARKISIA KOHTAAMISIA JA RAKENTEELLISTA VAI-
KUTTAMISTA - ANTIRASISTINEN SOSIAALITYÖ PER-
HEIDEN PARISSA**

Merja Hölttä
Kandidaatintutkielma
Sosiaalityö
Avoin yliopisto
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Jyväskylän Avoin Yliopisto
Tekijä Merja Hölttä	
Työn nimi Arkisia kohtaamisia ja rakenteellista vaikuttamista – Antirasistinen sosiaalityö perheiden parissa	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Kevät 2024	Sivumäärä 29 + 5 (liitteet)
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kandidaatintutkielmassa tarkastellaan antirasistisen sosiaalityön työtteen hyödyntämistä perheiden parissa työskenneltäessä. Tarkastelenkin tutkielmassani perheiden kohtaamaa arkista ja rakenteellista rasismia, koska sosiaalityössä toimitaan sekä rakenteellisella tasolla että arkipäivän kohtaamisissa. Antirasismia tutkittaessa on tärkeää tarkastella rasismien ilmenemistä. Rasismi heikentää perheiden hyvinvointia monin tavoin ja se vaikeuttaa sekä riittävien että oikea-aikaisten palveluiden saamista. Rasismi on alitunnistettu ilmiö, joka vaikuttaa sosiaalityössä esimerkiksi värisokeutena. Antirasistisessa sosiaalityössä autetaan rasismia kohdanneita sekä vaikutetaan rasistisiin rakenteisiin ja se tarkastelee kriittisesti rasismien ja sosiaalityön välistä suhdetta.</p> <p>Tutkielma on toteutettu kirjallisuuskatsauksena. Teoriaosuudessa käsitellän rasismia esimerkiksi Suvi Keskinen ym. toimittaman artikkelikokoelman pohjalta ja antirasistista sosiaalityötä avaamalla esimerkiksi Eeva Elfvingin artikkelin ja Lena Dominellin teoksen avulla. Tutkielman aineisto koostuu 13 eri tieteellisestä lehtiartikkelista tai väitöskirjasta, joissa käsitellään perheitä sekä rasismia, joko suoraan tai epäsuorasti, esimerkiksi maahanmuuton tai pakolaisuuden kautta. Aineiston avulla tarkastelen rasismia ja antirasistista sosiaalityötä esimerkiksi Anne Rastan ja Merja Aniksen väitöskirjojen pohjalta.</p> <p>Kirjallisuuskatsauksen perusteella perheet kohtaavat rakenteellista rasismia viranomaisten toiminnassa, kattavaa lainsäädäntöä ei toteuteta riittävän hyvin ja perheet jäävät vaille riittäviä palveluita. Katsauksessa esille tulee se, että rasistisiin rakenteisiin vaikuttaminen on vähäistä sosiaalityössä, kuten myös antirasistinen koulutus ja tutkimus. Sosiaalityössä värisokeus on yleistä, erityisesti lasten kohtaama rasismi on alitunnistettua. Sosiaalityöntekijät luovat myös mielikuvan maahanmuuttajataustaisista perheistä ongelmaperheinä. Antirasistinen sosiaalityö perheiden parissa hyödyntää erilaisia vähemmistöyhteisöjä ja katsoo kriittisesti omaa toimintaansa rasismien uusintajana. Antirasistisen työtteen etuna on se, että sitä voi hyödyntää työskennellessä myös muiden syrjintää kokevien ryhmien parissa.</p>	
Asiasanat: Rasismi, arkinen rasismi, rakenteellinen rasismi, antirasistinen sosiaalityö, perheet	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

KUVIOT

KUVIO 1	Rasismien eri muodot.....	4
KUVIO 2	Antirasistisen sosiaalityön taustalla vaikuttavat sosiaalityön teoriat.....	8

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit.....	15
------------	--	----

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	RASISMIN KESKEISET KÄSITTEET JA ANTIRASISTISEN SOSIAALITYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	3
2.1	Rasismi.....	3
2.2	Arkinen ja rakenteellinen rasismi	4
2.3	Rotu, rodullistaminen ja valkoisuusnormi.....	5
2.4	Antirasismi sosiaalityön teoreettisena viitekehysenä.....	7
2.5	Antirasistinen sosiaalityö ja perheet	8
3	TUTKIMUSASETELMA	12
3.1	Tutkielman tarkoitus ja aiheen rajaus	12
3.2	Tutkimusmenetelmä.....	13
3.3	Tutkimuksen eettisyys.....	14
3.4	Tutkimusaineisto ja analyysi	14
4	RASISMI JA ANTIRASISMI SOSIAALITYÖN TUTKIMUKSESSA	16
4.1	Perheiden kohtaama rakenteellinen rasismi	16
4.2	Perheiden kohtaama arkipäivän rasismi	20
4.3	Antirasistisen työtöten hyödyntäminen perheiden parissa.....	22
5	RASISMI JA ANTIRASISTINEN SOSIAALITYÖ PERHEIDEN PARISSA	26
	LÄHTEET	30

LIITTEET

1 JOHDANTO

Oletko koskaan miettinyt miltä tuntuu, kun kuulet kadulla huutelua tai saat osaksesi pitkiä katseita ihonvärisi takia? Onko sinun kokemustasi syntyperäisenä suomalaisena toistuvasti kyseenalaistettu siksi, että ihonvärisi ei ole valkoinen? Oletko kohdannut oletusta kielitaidostasi ulkonäkösi perusteella? Onko ammattitaitoasi kyseenalaistettu nimesi vuoksi? Ovatko ammattilaiset vähätelleet kokemuksiasi vedoten siihen, että ihonvärillä ei ole väliä? Oletko arkisessa keskustelussa kohdannut rasistista kielenkäyttöä tietämättä, miten siihen tulisi reagoida? Näiden kysymysten tarkoitus on herätellä sinua pohtimaan omaa suhdettasi rasismiin. Rasismi ei välttämättä ole helposti havaittavissa, koska suurin osa iholtaan valkoisista ei itse joudu rasismin kohteeksi (Seikkula ja Hortelano 2021, 150).

Rasismi aiheena on viime aikoina puhuttanut eduskuntaa myöten. Suomen hallitus on antanut rasismista tiedonannon, jossa rasismin todetaan olevan yhteiskunnallinen ongelma (Eduskunta 2023). Rasismi loukkaa ihmisarvoa ja lisää eriarvoisuutta. Rasismi aiheuttaa sitä kohtaavissa muun muassa ahdistusta, arvottomuuden tunnetta, sairauksia, nöyryytystä ja köyhyyttä. Rasismi estää ihmisiä viettämästä tavallista sosiaalista elämää ja rajoittaa edellytyksiä kouluttautua sekä tarttua elämän tarjoamiin mahdollisuuksiin. (Therborn 2014, 7, 62–63.) Rasismi on ilmiönä laaja ja se voi ilmetä monella eri tavalla, kuten esimerkiksi arkielämän kohtaamisissa (Puuronen 2011, 60) tai pahimmillaan kansanmurhana (Mooney, Knox ja Schacht 2016, 285).

Rasismi on aiheena vaikea, mutta vallalla olevien normien ja rakenteiden purkaminen ja kyseenalaistaminen vaativat vaikeista asioista puhumista. Rasismista puhuminen on tärkeää, koska puhumattomuus ylläpitää rasistisia rakenteita. (Elfving 2021, 170, 172.) Ongelmana kuitenkin on, että rasismista puhuminen voi aiheuttaa vastarintaa ja kieltämistä (Keskinen, Mkwesha ja Seikkula 2021, 61). Keskustelulle rasismista on kuitenkin tarvetta: Suomi on todettu tutkitusti yhdeksi Euroopan rasistisimmista maista. Being Black in the EU- selvityksessä (2023, 27) 36 % kaikista kyselyyn vastanneista 13 tutkimusmaan afrikkalaistaustaisista henkilöistä oli kokenut rasistista häirintää viimeisen vuoden aikana. Suomessa vastaava luku on 57 %. Afrikkalaistaustaiset kohtaavat eniten rasismia Suomessa verrattuna muihin etnisiin ryhmiin. (European Union Agency for Fundamental Rights 2023, 27–29.)

Elfvingin (2021, 164) mukaan sosiaalityö ei itsessään ole rasismista vapaata, joten sosiaalityössä on myös tärkeää keskustella rasismista ja toimia aktiivisesti rasismia vastaan. Tutkielmani tarkoituksena on tarkastella, miten antirasistista työtettä voidaan hyödyntää sosiaalityössä perheiden parissa. Perheet ovat rajautuneet tutkielmassani antirasistisen sosiaalityön kontekstiksi, koska Dominellin (2018, 68) mukaan lapset ja perheet ovat merkittävässä roolissa sosiaalityössä. Tutkielmassani tarkastelen miten rakenteellinen ja arkinen rasismi koskettavat suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa perheitä, koska antirasistista työtettä tarkasteltaessa on keskeistä kiinnittää huomiota rasismin ilmenemiseen.

Työni aluksi kerron mitä rasismi on ja miten se ilmenee. Käsitelen myös antirasistista sosiaalityötä ja avaan sen teoreettista viitekehystä. Seuraavaksi kerron työssäni käyttämästä tutkimusmenetelmästä eli kirjallisuuskatsauksesta sekä valitsemastani aineistosta, joko koostuu 13 eri tieteellisestä artikkelista ja väitöskirjasta. Teoriaosuuden jälkeen käsitelen kirjallisuuskatsauksen keinoin rasismin ilmenemistä sosiaalityön tutkimuksessa ja miten antirasistista työtettä voidaan hyödyntää sosiaalityössä silloin kun työskennellään perheiden parissa. Lopuksi pohdin tutkielmani keskeisiä tuloksia, tutkielman onnistumista sekä sitä, miten aihetta voisi jatkossa tutkia lisää.

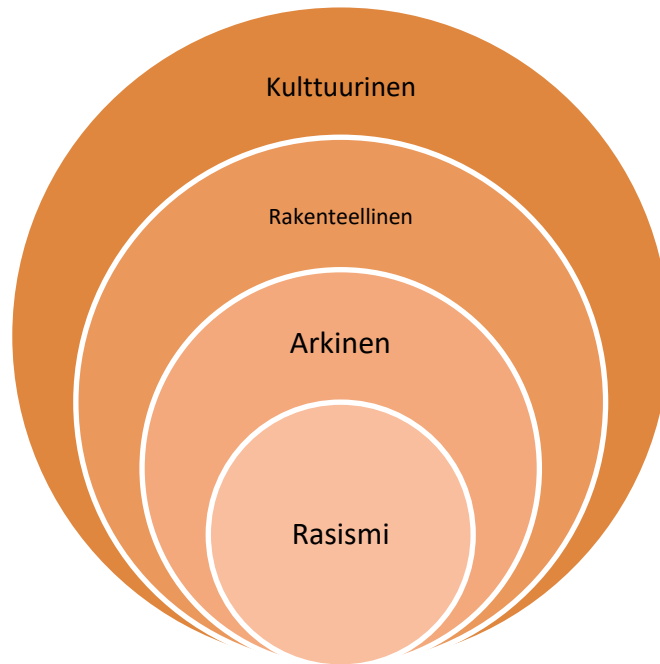
2 RASISMIN KESKEISET KÄSITTEET JA ANTIRASISTISEN SOSIAALITYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1 Rasismi

Rasismi on yksi syrjinnän muoto, joka on historian saatossa ja eri kulttuureissa näytettynyt eri tavalla yhdistyen myös toisten syrjinnän muotojen kanssa (Dominelli 2018, 14–15). Kaikki syrjintä ei ole rasismia, vaan keskeinen ero on siinä, että syrjintä perustellaan tiettyjen ihmisryhmien tai kansalaisuuksien eroilla (Rastas 2007, 12–13). Rasismissa on kyse siitä, että uskotaan tiettyjen ihmisryhmien olevan ominaisuuksiltaan parempia kuin toisten. Tällä uskomuksella oikeutetaan toisten ihmisryhmien syrjintä, joka voi olla suoraa tai näkymättömissä olevaa. Rasismissa on kyse vallankäytöstä. (Mooney ym. 2016, 299.) Rasismi on sosiaalisesti rakentunutta (Dominelli 2018, 18) ja rasistisessa yhteiskunnassa kasvaneet lapset omaksuvat rasistisia toimintamalleja, joita he toistavat aikuistuttuaan (Rastas 2007, 51). Yksilön ja yhteisöjen lisäksi rasismi vahingoittaa koko yhteiskuntaa, koska se ylläpitää eriarvoisuutta (THL 2023). Rastaa (2007, 59) mukaan rasismi aiheuttaa taloudellista ja sosiaalista eriarvoisuutta sekä altistaa syrjäytymiselle.

Rasismi ilmenee moniulotteisesti niin arjessa, kulttuurissa kuin rakenteissakin (Keskinen ym. 2021, 56) ja se koskettaa meitä kaikkia, riippumatta huomaammeko sitä itse (Rask 2023). Rasismin eri muodot limittyvät toisiinsa (Keskinen ym. 2021,

56), eri muodot ovat eritelty kuviossa 1. Dominellin (2018, 20–21) mukaan kulttuurinen rasismi tarkoittaa erilaisten ryhmien näkemisen eriarvoisena jonkin kulttuurisen piirteen, kuten kielen tai uskonnon, vuoksi. Keskinen ym. (2021, 57) tuo esille sen, että esimerkiksi taide ja media uusitavat rassistista kuvastoa. Valtaväestön edustama kulttuuri nähdään normina, mihin vähemmistöjen edustamaa kulttuuria verrataan (Dominelle 2018, 21).

KUVIO 1. Rasismin eri muodot. Muokattu Dominellin (2018, 19) ja Keskinen ym. (2021, 58) teosten pohjalta.

2.2 Arkinen ja rakenteellinen rasismi

Keskinen ym. (2021, 57) mukaan arkielämän rasismi näyttäytyy arkisissa kohtaamisissa huuteluna, ulossulkemisena, eleinä, nimittelyinä tai holhoavana kohteluna. Rasismin kokijan näkökulma korostuu arjen rasismissa (mt., 57), koska arkinen rasismi voi olla näkymätöntä niille, jotka eivät sitä kohtaa (Seikkula ja Hortelano 2021, 148). Arkinen rasismi voi Puurosen (2011, 62) mukaan näyttäytyä loukkaavana huumorina, välttelyinä ja eristämisenä. Elfving (2021, 169) kuvaa arkipäivän rasismia termillä mik-

roaggressio. Nämä arkipäiväiset teot ja sanat voivat vaikuttaa viattomilta ja hyvää tarkoittavilta, mutta todellisuudessa ne voivat kertoa valtarakenteesta, josta rasismi saa voimansa (Seikkula ja Hortelano 2021, 148).

Lainsäädäntö ja julkiset instituutiot voivat toiminnallaan aiheuttaa rakenteellista rasismia. Vaikka lainsäädäntö takaisikin tasa-arvon, se ei välttämättä näy instituutioiden toiminnassa. Rakenteellinen rasismi näyttäytyy vähemmistöjen alhaisempana koulutustasona, heikompana terveytenä ja alhaisempana tulotasona. (Puuronen 2011, 59.) Rakenteellinen rasismi voi hankaloittaa asunnon saamista, työllistymistä ja se voi näkyä viranomaisten käytänteissä (Keskinen ym. 2021, 56–57). Rakenteellinen rasismi perustuu valtasuhteisiin, missä rodullistetut ihmiset asetetaan marginaaliin. Rakenteet saattavat mahdollistaa yksilöiden toimimisen rasisestisesti ilman, että he itse ovat tietoisia siitä. (Dominelli 2018, 19–20.)

Rakenteellista rasismia vahvistaa se, että rotua ei nähdä merkitykselliseksi ja siitä puhuminen mielletään rasisestiseksi. Tätä kutsutaan värisokeaksi rasismiksi. Värisokeus kieltäytyy tarkastelemasta rasismien vaikutuksia, mikä estää myös etuoikeutetun aseman tarkastelua ja kyseenalaistamista. (Mooney ym. 2016, 300.) Sosiaalityön värisokeus tarkoittaa ajatusta siitä, että työskentelyn kannalta rodulla ei ole merkitystä. Silloin ajatellaan, että kaikki kohdataan samanarvoisena, mutta todellisuudessa se ylläpitää rasismia ja sivuuttaa asiakkaan omat kokemukset rasismista. Puhumattomuus rodusta ylläpitää rakenteellista rasismia. (Elfving 2021, 170.)

2.3 Rotu, rodullistaminen ja valkoisuusnormi

Rotu ja rodullistaminen ovat keskeisiä käsitteitä, kun tutkitaan rasismista johtuvaa yhteiskunnallista eriarvoistumista (Rask 2023). Rodun käsite on vaihdellut historiassa ja eri yhteiskunnissa. Nykyään rotu nähdään sosiaalisesti rakentuneena, jossa samantyyppiset fyysiset ominaisuuden omaavat henkilöt muodostavat ryhmän. Rotujen välinen merkitys ei ole nykyään biologinen, vaan rodulla on sosiaalinen ja poliittinen merkitys, joka mahdollistaa jaon eri ihmisryhmien välillä. Tämä jako ”meihin” ja ”muihin” luo

pohjan jonkin tietyn ihmisryhmän syrjinnälle. (Mooney ym. 2016, 283–284.) Rodullistamisessa on kyse valtasuhteesta, joissa “muita” tarkastellaan negatiivisten ennakkoluulojen kautta ja se mahdollistaa epäoikeudenmukaisen vallanjaon väestöryhmien kesken (Elfving 2021, 166,168). Rodullistaminen on sosiaalisesti tuotettu prosessi, jonka lopputuloksena tietyille ihmisryhmille osoitetaan alempi arvo valkoisuuteen nähden (Dominelli 2018, 26).

Rodun ja rodullistamisen käsitteillä voidaan tutkia valtasuhteita, joita ei voi selittää esimerkiksi sukupuolen tai yhteiskuntaluokan perusteella. Suomessa termiä rotu on vältelty, koska rodusta puhuminen on liitetty rassistiseksi. (Keskinen ym. 2021, 51.) Kuitenkin Elfvingin (2021, 171) mukaan rodun käsitteellistäminen antaa työkaluja syrjivien rakenteiden tutkimiselle ja purkamiselle. Rasismi ei häviä sillä, että rotu korvataan jollain muulla käsitteellä, se vain vaikeuttaa rasismista puhumista. (Keskinen ym. 2021, 54–55.)

Valkoisuusnormi tarkoittaa sitä, että valkoisuus nähdään normina ja valtarakenteena, joihin rodullistettuja ryhmiä verrataan. Kyse on hierarkisoivasta normista, joissa muut kuin valkoiset määritellään poikkeaviksi. Valkoisuusnormi on oleellinen osa suomalaista identiteettiä, koska mielikuvat suomalaisista ovat vahvasti sidoksissa valkoisuuteen. (Keskinen ym. 2021, 59–61.) Valkoisuusnormi toimii myös suojana niille, jotka kuuluvat sen piiriin. Sen alla elävät ihmiset eivät välttämättä huomaa tämän normin olemassaoloa, toisin kuin siitä poikkeavat ihmiset. (Keskinen, Näre ja Tuori 2015, 2.) Valkoisuusnormi vaikuttaa sosiaalityössäkin, valkoisuus nähdään järjestävänä voimana ja muut kuin valkoiset nähdään siitä poikkeaviksi (Mikkonen 2023, 254). Esimerkiksi rodullistettujen ongelmia pärjätä yhteiskunnassa voidaan nähdä sopeutumisongelmina paikalliseen kulttuuriin, eikä niinkään yhteiskunnan rassistisista rakenteista johtuviksi ongelmiksi (Elfving 2021, 170).

Sosiaalityölle on tyypillistä, että se voi olla haluton käsittelemään ammatin poliittisia ominaisuuksia ja siksi sosiaalityössä pyritään etsimään vaihtoehtoisia puhetapoja (Elfving 2021, 170–171). Neutraalina pidetty termi etnisyys jättää tarkastelematta valtarakenteiden vaikutuksen eri lailla rodullistettujen ihmisten

välillä. Kulttuurisensitiivisyys tai monikulttuurisuus sosiaalityön työtapoina voivat kaventaa tulkintoja sosiaalisista ongelmista. Jos rotua ja valkoisuutta ei tarkastella kriittisesti, voi kulttuurisensitiivisyys pahimmillaan toimia valkoisuusnormia vahvistavana työtapana ja aiheuttaa toiseuttamista (Mikkonen 2023, 255, 257.) Toiseuttamisessa on kyse valkoisuuden näkemisestä normaalina ja siitä poikkeava negatiivisena. Se johtaa rodullistettujen poissulkemiseen. (Hänninen 2021.)

2.4 Antirasismi sosiaalityön teoreettisena viitekehyksenä

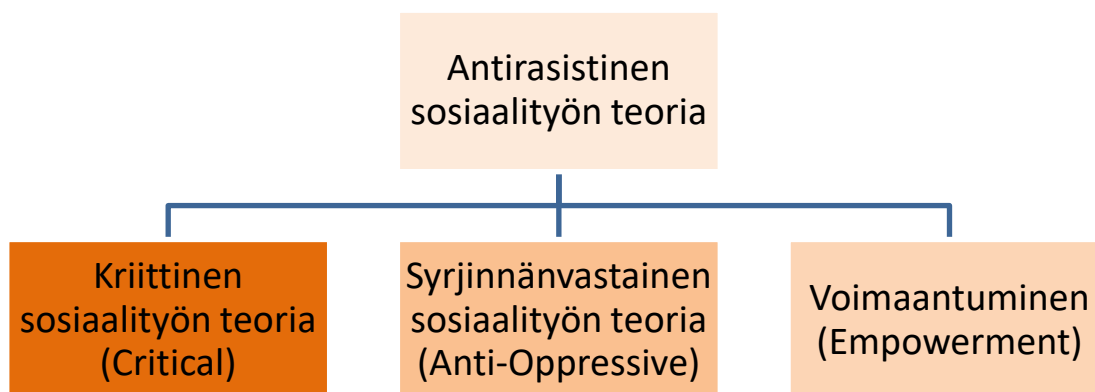
Antirasistinen sosiaalityö ammentaa voimansa voimaannuttavasta (empowerment), kriittisestä (critical) ja syrjinnänvastaisesta (anti-oppressive) sosiaalityön teoriasta. Dominellin (2018, 232) mukaan antirasistinen sosiaalityö on voimaannuttavaa muutostyötä, joka juontaa juurensa kriittiseen sosiaalityön teoriaan. Paynen (2020, 399) mukaan kriittinen teoria näkee sosiaalisten ongelmien johtuvan enemmänkin yhteiskunnan rakenteista kuin yksilöistä itsestään. Ongelmia syntyy erityisesti silloin kun valtaapitävät ryhmät alistavat vähemmistöjä (Payne 2020, 399–400).

Kriittisen sosiaalityön teorian mukaan sosiaalityön tulisi vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin, jotta sosiaalista eriarvoisuutta voitaisiin vähentää. Kriittinen teoria tarkastelee sosiaalityötä sosiaalisena kontrolloijana, joka saattaa omalla toiminnallaan ylläpitää yhteiskunnan eriarvoisuutta. (Payne 2020, 402–403.) Sosiaalityötä onkin kritisoitu valkoisena pelastajana, jossa valkoiset nähdään rodullisten ihmisten pelastajina. Sosiaalityö on historiallisesti rakennettu valkoisuuden ympärille. (Mikkonen 2023, 256.) Sosiaalityö on edelleen valkoista: suurin osa suomalaisista sosiaalityöntekijöistä on etniseltä taustaltaan suomalaisia (Anis ja Turtiainen 2021, 3).

Voimaannuttavassa muutostyössä on kyse sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, jossa pyritään auttamaan ihmisiä pääsemään yli vaikeuksista kohti omia tavoitteitaan. Voimaantumisessa on kyse myös siitä, että taataan kaikille mahdollisuus päästä palveluiden pariin. (Payne 2020, 362.) Voimaantumisen myötä ihmiset ottavat paremmin vastuuta omasta elämästään ja olosuhteistaan, mutta sen edellytyksenä on, että alistaminen, syrjintä ja epäoikeudenmukaisuus tehdään näkyväksi (Trevithick

2012, 255). Antirasistinen sosiaalityö voimaannuttaa niin valkoisia kuin rodullistettuja ihmisiä (Dominelli 2018, 232).

Syrjinnänvastainen näkökulma pyrkii haastamaan alistavia syrjinnän muotoja lisäten näin sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Syrjinnänvastaisuus pyrkii kamppailemaan sitä vastaan, että vähemmistöjä ei suljeta pois sosiaalisesta tasa-arvosta. Syrjinnänvastaisuus keskittyy erityisesti syrjintään prosessina ja ihmisten kokemuksiin sosiaalisista suhteista. Näkökulma tarkastelee syrjintää kokevien arkipäiväisiä kokemuksia sekä sosiaalisia järjestelyitä, jotka ylläpitävät syrjintää. Syrjinnänvastainen sosiaalityö ei ole neutraalia, vaan syrjintää kokevien ihmisten auttamisen lisäksi se pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnan syrjiviin rakenteisiin. Sosiaalityö pyrkii luomaan vastarintaa syrjintää kohtaan. (Payne 2020, 477–487, 486.) Kuviossa 2 on listattu antirasistisen sosiaalityön taustalla vaikuttavat sosiaalityön teoriat.

KUVIO 2. Antirasistisen sosiaalityön taustalla vaikuttavat sosiaalityön teoriat. Muokattu Paynen (2020) ja Dominellin (2018) teosten pohjalta.

2.5 Antirasistinen sosiaalityö ja perheet

Lainsäädäntö ohjaa sosiaalityötä. Suomen perustuslaki (731/1999, 6§, PL) takaa kaikille yhdenvertaiset oikeudet lain edessä riippumatta ihmisen alkuperästä. Ketään ei saa kohdella ihmisarvoa loukkaavasti (PL 731/1999, § 7). Yhdenvertaisuuslaki

(1325/2014, 5§, 8§) kieltää syrjinnän alkuperän vuoksi ja velvoittaa viranomaiset edistämään yhdenvertaisuutta, samoin kuin laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstöstä (817/2015, § 4) velvoittaa sosiaalityötä edistämään yhdenvertaisuutta. Sosiaalityö on merkittävässä roolissa perus- ja ihmisoikeuksien turvaajana, koska sosiaalityö käyttää julkista valtaa ja julkisen vallan on taattava nämä oikeudet (Talentia 2017, 7–11).

Sosiaalityön tarkoituksena on edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta niin yksilötasolla kuin laajemmalla yhteiskunnallisella tasolla. Sosiaalityössä käytetään valtaa asiakkaaseen ja tämä valtasuhde ja sen vaikutukset asiakkaan elämään tulisi ottaa huomioon sosiaalityön kohtaamisissa. (Anis 2013, 147, 155.) Sosiaalityössä tulee tietoisesti reflektoida vallan, etuoikeuden ja aseman moninaisuutta, koska sosiaalityö ei aina automaattisesti ole heikoimmassa asemassa olevan puolella (Elfving 2021, 164, 167). Suomessa valtaosa sosiaalityöntekijöistä on valkoisia (Elfving 2020, 171), mikä voi aiheuttaa sen, että valkoinen sosiaalityöntekijä voi tahtomattaan toiseuttaa rodullistetun asiakkaan. Toiseuttaminen vaikuttaa sekä työntekijään, että asiakkaaseen aiheuttaen hämmästyksiä työntekijässä ja nöyryytyksen tunteita asiakkaassa. (Payne 2020, 487.) Antirasistisessa sosiaalityössä on tärkeää, että työntekijät ymmärtävät etuoikeutetun asemansa rodullistettuihin nähden (Dominelli 2018, 16). Elvingin (2020, 173) mukaan on tärkeää tunnistaa rodullistavat valtasuhteet ja niiden vaikutukset sosiaalityön käytäntöihin.

Antirasistinen sosiaalityö huomioi rasismien vaikutukset yksilöön, yhteisöihin sekä sosiaalisiin suhteisiin. Siinä on tärkeää lisätä ammatillista tietoisuutta rasismien vaikutuksista ihmisten elämään sekä liittoutua rasismia kokevien kanssa. Ei riitä, että sosiaalityöntekijä työskentelee antirasistisesti, vaan sosiaalityön tulee vaikuttaa antirasistisesti työskentelyorganisaatiossa sekä laajemmalla tasolla yhteiskunnallisesti. (Dominelli 2018, 10–11, 16, 232.) Elfving (2020, 171) tuo esille sen, että myös sosiaalityön koulutuksessa tulisi käsitellä rasismia.

Rasismien vastustaminen tulisi olla aktiivista (Elfving 2020, 172) ja Dominelli (2018, 36) nostaa esille sen, että sosiaalityön tulisi vaikuttaa sosiaalisten suhteiden lisäksi aktiivisesti myös politiikassa. Elvingin (2020, 172) mukaan sosiaalityö onkin so-

siaalipolitiikan toimeenpanoa, jolloin sosiaalityöntekijät voivat olla tekemässä sosiaalipolitiikasta parempaa. Antirasistinen sosiaalityö vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin, mutta se on myös arkisia tekoja, kuten puuttumista rassistiseen kielenkäyttöön sekä rasismien kohteeksi joutuneiden auttamista (Keskinen ym. 2021, 58). Antirasistisen sosiaalityön työtteen etuna on, että se ottaa huomioon myös muut syrjinnän muodot, kuten sukupuolen, seksuaalisen suuntautuminen, uskonnon, vammaisuuden, iän ja yhteiskuntaluokan (Dominelli 2018, 239).

Tutkielmassani olen valinnut antirasistisen sosiaalityön kontekstiksi perheet, koska antirasistinen sosiaalityö on aiheena laaja ja olen halunnut rajata tutkielmani johonkin merkittävään sosiaalityön asiakasryhmään. Olen rajannut tutkielmani koskemaan perheitä yleisellä tasolla enkä, Aniksen ja Turtiaisen (2021, 4) tapaan, keskity mihinkään yksittäiseen perhesosiaalityön tai lastensuojelun työmenetelmään, vaan perheet toimivat tutkittavan aineiston kontekstina. Perheen määrittely ei Faurie ja Kalliomaa- Puhan (2010, 28) mukaan ole yksinkertaista, mutta perhe voidaan ymmärtää ryhmäksi, jonka kaksi tai useampi yksilö muodostaa. Voidaan ajatella, että kaikilla on oikeus määrittellä oma perheensä. Arkipuheissa perheenä nähdään tyypillisesti ydinperhe, kun taas lainsäädäntö tarkastelee perhettä yhteisen talouden ja sukulaisuuden näkökulmasta. (Mt., 28–29.)

Perheillä on suuri merkitys lasten hyvinvointiin (Alitolppa- Niitamo ja Leinonen 2013, 96). Perheiden kanssa työskentelyssä lasten hyvinvoinnin turvaaminen on keskiössä ja perheen merkitys lapsen hyvinvoinnille ymmärretään kokonaisvaltaisesti. Perheiden parissa työskenneltäessä sosiaalityö pyrkii kohdentamaan oikea-aikaisen ja riittävän tuen perheille. (Rasa ja Vuolukka 2019, 258–260.) Perheiden parissa työskentely on moniammatillista (mt., 271) ja sosiaalityöllä on keskeinen rooli koordinoida eri toimijoiden perheille tarjoamia palveluita (STM 2017, 54). Perheiden parissa tehtävä sosiaalityö on erityisesti vuorovaikutuksellista työtä (Anis 2013, 149).

Perheiden parissa työskennellessä voidaan ajatella, että esimerkki hyvästä perheestä on valkoihoinen ja etniseen vähemmistöön kuuluminen muodostaa riskin lastensuojelun tarpeelle. Sosiaalityössä ongelmaksi voi koitua myös se, että erilaisista taustoista olevien perheiden tietoa ja tarpeita ei kuunnella ja kunnioiteta. Perheille ei

anneta tilaa puhua kohtaamastaan rasismista. Sosiaalityössä voidaan myös ajatella, että perheiden ongelmat johtuvat siitä, että he eivät sopeudu vallitsevaan kulttuuriin, jolloin länsimainen valkoinen kulttuuri nähdään parempana. (Dominelli 2018, 71,79–82,84.) Anis (2013, 148) tuo esille sen, että perheiden ongelmien taustalla voi olla rakenteellisia tekijöitä, joita sosiaalityö ei aina tunnista vaan se selittää ongelmat erilaisesta etnisestä taustasta tai kulttuurista johtuvaksi.

Sosiaalityö voi myös luoda ja ylläpitää ennakkoluuloja perheitä kohtaan niputtaen kaikki erilaisista taustoista tulevat perheet samanlaisiksi. Tämä ei koske pelkästään perheisiin kohdistettuja ennakkoluuloja, vaan kyseessä on myös työntekijöihin kohdistettuja ennakkoluuloja: voidaan ajatella, että maahanmuuttajataustainen työntekijä on hyvä kohtaamaan maahan muuttaneen perheen. Perheiden asioihin voidaan puuttua liikaa, tai sitten voidaan rasistiksi leimaantumisen pelossa jättää puutumatta, vaikka perheen ongelmat sitä vaatisivat. (Dominelli 2018, 86–92.) Anis (2013, 150) kutsuu korostuneeksi kulttuurirelativismiksi sitä, että perheitä ei tueta riittävästi ongelmatilanteissa, koska ajatellaan joidenkin tapojen olevan kulttuuriin kuuluvia.

3 TUTKIMUSASETELMA

3.1 Tutkielman tarkoitus ja aiheen raja

Tutkimukseni tarkoituksena on lisätä ymmärrystä siitä, miten sosiaalityössä voidaan toimia antirasistisesti perheiden parissa työskenneltäessä. Lähestyn aihetta selvittämällä, miten rasismi vaikuttaa perheiden hyvinvointiin, koska antirasismia tutkittaessa on oleellista lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä rasismista (Yhdenvertaisuus, 2023). Yhden tutkimuskysymyksen sijaan olen päätenyt kahteen tutkimuskysymykseen: 1) Miten rasismi näyttäytyy suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa rakenteellisella ja arkisella tasolla perheiden elämässä? 2) Miten antirasistista työtettä voidaan hyödyntää sosiaalityön työmenetelmänä perheiden parissa työskenneltäessä?

Tutkielmassani käsittelen antirasistista sosiaalityötä yleisellä tasolla perheiden kanssa työskenneltäessä, enkä rajaa sitä esimerkiksi lastensuojeluun tai perhesosiaalityöhön, koska perheiden parissa työskennellään myös muilla sosiaalityön osa-alueilla. Rasismi on laaja käsite, mutta tässä tutkielmassa käsittelen rasismia yhteiskunnan rakenteissa vaikuttavana ilmiönä sekä arkisissa kohtaamisissa tapahtuvana asiana, koska sosiaalityötä tehdään niin yhteiskunnallisesti kuin yksilötasolla. En rajaa rasismia koskemaan pelkästään suomeen muuttaneita, koska rasismi ei aina ole

sidoksissa maahanmuuttoon (Seikkula ja Keskinen 2021, 12–13). Rasismin rajaan koskemaan ihmisiä, jotka ovat rodullistettu ulkonäkönsä vuoksi joksikin muuksi kuin ei-valkoiseksi suomalaisiksi. Tiedostan sen, että rodullistettu termi ei ole neutraali ilmaus, mutta Makkonen- Graigin (2023) mukaan rasismin tutkimuksessa se auttaa tekemään syrjiviä rakenteita näkyviksi. Pysin tuomaan rodullistettu termillä esille myös rasismin kohteeksi joutumisen näkökulmaa (mt).

3.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkielmani on toteutettu kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsauksessa tutkitaan tutkijoiden alkuperäisiä tutkimuksia. Metodin tarkoituksena on arvioida, yhdistellä, tunnistaa ja tulkita jo olemassa olevaa tietoa. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on tiivistää olemassa oleva olennainen tieto ennalta asetettujen tutkimuskysymysten avulla. Kirjallisuuskatsaus on analyttinen ja monimenetelmäinen lähestymistapa tutkimukseen. Kirjallisuuskatsauksessa olennaista on tarkastella tutkimuksen muodostamaa kokonaiskuvaa kriittisesti, tutkimus etenee vaiheittain ja tutkija reflektoi tekemistään jatkuvasti työn edetessä. Oleellista on peilata tutkimuksellisia ratkaisuja suhteessa asetettuihin tutkimuskysymyksiin. (Vilka 2023, 11–15.)

Toteutan työni narratiivisena kirjallisuuskatsauksena. Salmisen (2011, 7) mukaan narratiivinen kirjallisuuskatsaus pyrkii antamaan käsiteltävästä aiheesta laajan kuvan ja Vilka (2023, 20) nostaa esille sen, että tutkimuksista etsitään vastauksia siihen, mitä jostain tietystä ilmiöstä tiedetään, sekä mitkä ovat ilmiön keskeiset käsitteet ja niiden väliset suhteet. Tutkijan tietämys aiheesta lisääntyy koko tutkimuksen ajan, kun ymmärrys ilmiön eri osa-alueista lisääntyy kehämäisesti. Tavoitteena kirjallisuuskatsauksessa on ymmärtää ja kuvata ilmiötä johdonmukaisesti. Tarkoituksena on tiivistää olemassa olevaa epäyhtenäistä tietoa, luoda uutta kokonaiskuvaa sekä tunnistaa lisätutkimuksen tarve käsiteltävästä ilmiöstä. (mt., 20–22.)

3.3 Tutkimuksen eettisyys

Tutkielmassani olen hakenut lähteitä luotettavista tahoista, kuten vertaisarvoiduista teoksista. Olen huolellisesti merkinnyt lähdeviittaukset, jolloin tutkimuksestani voidaan erottaa, kenen tiedosta on kyse. Oikeaoppinen viittaaminen on keskeinen osa hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK 2023). Vilkan (2023, 99) mukaan on tärkeää, että tutkimustulokset esitetään puolueettomasti, joten olen pyrkinyt esittämään tutkimustulokset mahdollisimman läpinäkyvästi ja perustellusti.

Hyvän tutkimuksen tulee kunnioittaa ihmisarvoa (Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 25). Mooneyn ym. (2016, 296) mukaan kielen avulla luodaan ennakkoluuloja ja stereotypioita ihmisryhmistä kohtaan, joten olen joutunut rasismia tutkiessani pohtimaan sanoja ja käsitteitä, jotka olisivat tutkimuksen, mutta myös ihmisarvon kannalta oikeita. Olen pyrkinyt avaamaan ja perustelemaan valitsemani termit, joka lisäävät tutkielman eettisyyttä. Rastas (2007, 57) tuo esille, että tiedekään ei ole rasismista vapaata ja tiede saattaa uusintaa rasismia. Pyrin reflektoimaan omia ajatuksiani ja suhdettani rasismiin koko tutkimuksen ajan, koska herkkyys arvioida omaa toimintaa auttaa haastamaan omia rasistisia ajattelu- ja toimintatapoja (mt., 57).

3.4 Tutkimusaineisto ja analyysi

Tutkimusmateriaalin olen rajannut vuodesta 2007 vuoteen 2023, mahdollistaen näin sen, että tutkittavaa materiaalia löytyy riittävästi. Materiaalia olen hakenut JYKDOK-tietokannasta hakusanoilla rasismi, maahanmuutto, etnisuus, rotu, rodullistaminen, valkoisuusnormi, sosiaalityö, lapsi- nuoriso- ja perhesosiaalityö. Kansainvälisiä artikkeleita olen hakenut käsitteillä: anti-racist social work, racism, race, racialization, white normativity ja discrimination. Löytämäni artikkelit olen rajannut vertaisarvioituiksi artikkeleiksi. Löysin artikkeleita myös selailemalla sosiaalityön oppikirjoja, graduja, nuorisotutkimusverkoston tutkimuksia, Janus-lehteä sekä sosiaalityön tutkimuksen vuosikirjoja.

Tutkimuksen materiaalin olen rajannut sosiaalityön sisällä keskittymään lapsiin, nuoriin ja perheisiin, koska halusin rajata tutkimusmateriaalin keskittymään johonkin tiettyyn sosiaalityön asiakasryhmään. En rajaa tutkimusmateriaaliani pelkästään lastensuojelulliseen tutkimusnäkökulmaan, koska perheet kohtaavat rasismia muissakin sosiaalityön yhteyksissä kuin lastensuojelussa. Koska varsinaisesta rasismia käsittelevää tutkimuskirjallisuutta on niukasta, laajensin tutkittavan aineiston haaku sosiaalityön tutkimuksiin, jotka käsittelevät rodullistamista, maahanmuuttoa tai pakolaisuutta. Valitsin maahanmuuttoa ja pakolaisuutta koskevia tutkimuksia tutkimusaineistooni siksi, että maahanmuuttajataustaiset henkilöt kohtaavat rasismia Suomessa (European Union Agency for Fundamental Rights 2023, 27–29). Raskin (2023) mukaan rotu ja rodullistaminen taas ovat keskeisiä käsitteitä rasismia tutkittaessa, joten valitsin myös niitä käsitteleviä tutkimuksia tutkimusaineistooni.

Kansainvälisiä lähteitä hyödynnän pohtiessani antirasistisen työtteen hyödyntämistä, koska antirasistisesta sosiaalityöstä ei löytynyt juurikaan tutkimusta suomeksi. Käyttämäni tutkimukset löytyvät liitteestä 1. Taulukkoon 1 olen koonnut aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit. Aineistoa analysoin etsimällä tekstistä kolme keskeistä teemaa: rakenteellinen rasismi, arkipäivän rasismi sekä antirasistinen työote.

TAULUKKO 1. Aineiston sisäänotto- ja poissulkukriteerit.

Sisäänottokriteerit tutkimuksille	Poissulkukriteerit tutkimuksille
Vertaisarvioitu tieteellinen lehtiartikkeli tai väitöskirja	Ei vertaisarvioitu Pro gradu
Aiheena rasismi, pakolaisuus, maahanmuutto, rodullistaminen tai antirasismi	Ei käsittele rasismia, maahanmuuttoa, pakolaisuutta, rodullistamista tai antirasismia
Käsittelee lapsia, nuoria tai perheitä	Ei käsittele lapsia, nuoria tai perheitä
Kielenä suomi tai englanti	Kielenä jokin muu kuin suomi tai englanti
Vastaa tutkimuskysymyksiin	Ei vastaa tutkimuskysymyksiin
Aineisto saatavilla hakupalvelimien kautta tai kirjallisena kirjaston kautta	Aineistoa ei saatavilla kokonaisuudessaan hakupalvelimilla tai kirjastosta
Julkaistu vuoden 2007 jälkeen	Julkaistu ennen vuotta 2007
Sosiaalityön tai sosiaalipolitiikan tutkimus	Jonkin muun tieteenalan tutkimus kuin sosiaalityö tai sosiaalipolitiikka

4 RASISMI JA ANTIRASISMI SOSIAALITYÖN TUTKIMUKSESSA

4.1 Perheiden kohtaama rakenteellinen rasismi

Syrjäytymisestä syytetään usein yksilöä itseään, vaikka taustalla voi olla yhteiskunnan rakenteista johtuva rasismi (Rastas 2007, 59). Ulkomaalaistaustaisissa perheissä riski lapsiperheköyhyydelle on merkittävä, varsinkin pakolaisina maahan tulleilla on haasteita kouluttautua ja työllistyä. Moni pakolaisperhe on myös yksinhuoltajaperhe. Nämä seikat vaikeuttavat oman paikan löytämistä yhteiskunnassa. Pakolaistaustaiset henkilöt saattavat kärsivätkin myös erilaisista traumaista, stressistä ja perheenhajoamisesta, mitkä vaikuttavat perheiden hyvinvointiin monella eri elämän osa-alueella. (Anis ja Malin 2023, 18.)

Katiskon (2017, 198) mukaan työttömyys, taloudelliset vaikeudet, kielitaidottomuus ja huonot asuinolosuhteet voivat heijastua perheen sisäiseen dynamiikkaan sekä siihen, että maahan muuttaneet perheet voivat kokea voimakasta ulkopuolisuuden tunnetta verrattuna valtaväestöön. Kielitaidottomuus hankaloittaa kouluttautumista ja työllistymistä (Anis ja Esberg 2018, 205). Varsinkin pakolaistaustaisten naisten on vaikea työllistyä syrjinnän, kieli ongelmien ja sosiaalisten verkostojen puutteen vuoksi (Söderqvist Forkby 2022, 10). Erilaiseen etniseen alkuperään viittaava nimi voi myös hankaloittaa työllistymistä tai asunnon

saantia (Ruohio 2016, 115). Maahanmuuttajataustaisen henkilöiden voi olla haastavaa saada asuntoa yrityksistä huolimatta, mikä voi johtaa tiettyjen asunalueiden eriytymiseen ja asunnot voivat olla perheille sopimattomia. (Katisko 2017, 196–198.)

Lainsäädäntö ohjaa maahan muuttaneiden perheiden kotiutumista. Normaaliusperiaate ohjaa kotoutumispolitiikkaa eli maahan muuttaneiden palvelut tulisi järjestää perustasolla. Ongelmaksi nousee se, että erityisesti pakolaisten kanssa työskenteleviltä vaaditaan erityistä osaamista ja perustason palveluista tätä osaamista ei välttämättä löydy. (Vuorento ja Franz-Koivisto 2017, 107.) Anis ja Esberg (2018, 202) tuovat esille sen, että lainsäädäntö ei välttämättä tunnista ylijärjestyksiä perhesuhteita ja perheenyhdistämiseen liittyvät tukipalvelut voivat olla puutteellisia. Oleskelulupia koskevaa lainsäädäntöä on tiukennettu, mikä vaikeuttaa perheenyhdistämistä (Anis ja Turtiainen 2021, 7).

Turvapaikanhakijoille on tarjolla vain välttämättömät sosiaali- ja terveystalvet, jotka eivät ole aina riittävät perheiden tilanteeseen nähden. Jos apu ei ole riittävä ja oikea-aikaista, voivat perheiden tilanteet eskaloitua. (Anis ja Turtiainen 2021, 11.) Pakolaistaustaisilla lapsilla on erityisesti taustalla vaikeita traumaattisia kokemuksia, joihin ei pystytä vastaamaan lainsäädännön tarjoamissa rajoitetuissa sosiaali- ja terveystalvetuissa (Anis ja Esberg 2018, 201).

Lastensuojelulain (417/2007, 4§) mukaan yksi lastensuojelun keskeisistä periaatteista on ottaa huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen ja uskonnollinen tausta myös sijaishuoltoapaikkaa valitessa. Lapsen edun mukaisia etnisiä vähemmistöjä edustavia sijaisperheitä on vähän, joten näiden eroavaisuuksien huomiointi ei välttämättä toteudu lain edellyttämällä tavalla. (Anis ja Malin 2023, 5, 17.) Erityisesti pakolaistaustaisilla lapsilla on taustalla moninkertaisia turvattomuuden tunteita. Kulttuuristen perinteiden ylläpito olisi siksi tärkeää, koska ne voivat olla lapselle yksi selviytymistapa vaikeassa tilanteessa. (Anis ja Esberg 2018, 196-198.)

Lastensuojelulain (417/2007, 4§) mukaan perheiden tarpeisiin tulee vastata ensisijaisesti avohuollon tukitoimien kautta. Kuitenkin Aniksen ja Malinin (2023, 16)

mukaan ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten kohdalla kiireelliset sijoitukset korostuvat, mikä herättää kysymyksen avohuollon tukitoimien saatavuudesta ja riittävydestä. Ulkomaalaistaustaiset lapset sijoitetaan usein suoraan laitokseen verrattuna valtaväestöön (mt., 16). Hiitola ja Peltola (2018, 139) tuovat esille sen, että maahan muuttaneet perheet kokevat suomalaisen lainsäädännön olevan oikeudenmukainen, mutta he kokevat viranomaisten toiminnan ulossulkevaksi. Tämä heikentää perheiden luottamusta julkiseen valtaan ja siihen, että lainsäädäntöä noudatetaan (mt., 139).

Rastaa (2007, 119) mukaan kielivaikeudet koskettavat enemmän aikuisia kuin lapsia maahanmuuttajataustaisissa perheissä. Puutteelliset tulkkauspalvelut saattavat altistaa sille, että perheiden lapset saattavat toimia tulkkeina aikuisia koskevissa asioissa. Laadukkaat tulkkipalvelut ovat kustannuskysymys, jolloin niitä ei välttämättä käytetä riittävästi. (Honkatukia ja Myllylä 2018, 194.) Tulkkivälitteiselle työskentelylle ei myöskään varata riittävästi aikaa tai työntekijät eivät ole saaneet riittävästi koulutusta ja kokemusta tulkin kanssa työskentelystä (Anis ja Turtiainen 2021, 10). Anis ja Esberg (2018, 210) tuovat esille sen, että laadukkaat tulkkipalvelut ovat edellytys erityisesti lasten kokemusten tavoittamiselle. Monikielisten palveluiden saamattomuus altistaa myös sille, että perheiden tuen tarpeita ei tunnisteta. Perheet eivät saa riittävää ja oikea-aikaista apua ennaltaehkäisevistä palveluista, vaan ajautuvat suoraan lastensuojelun asiakkaaksi. (Anis ja Malin 2023, 16, 18.)

Palveluiden pirstaleisuus ja monimutkaisuus ovat ongelma monelle, mutta erityisesti se koskettaa pakolaisina maahan tulleita perheitä, joilla on erityisen tuen tarve. Palveluiden ulkopuolelle on vaarana tippua, jos tietoa ei ole esteettömästi saatavilla tai jos ammattilaisillakaan ei ole riittävästi tarjolla tietoa palvelujärjestelmästä. (Vuorento ja Franz- Koivisto 2017, 107–111.) Palvelujärjestelmän rakenteelliset tekijät voivat myös aiheuttaa sen, että tulkinat perheiden palvelutarpeista ovat eriarvoistavia, eivätkä ne ota huomioon perheiden pakolaistaustaa. (Anis ja Malin 2023, 6, 18.) Maahan muuttaneiden parissa työskentelevillä on eriytyneet roolit, mikä estää perheiden kokonaisvaltaisen kohtaamisen. Työntekijöissä on myös vaihtuvuutta, mikä on erityisesti lasten kanssa työskennellessä haitallista. (Anis ja Esberg 2018, 210.)

Perheiden ongelmien ajatellaan johtuvan erilaisesta etnisestä ja kulttuurisesta taustasta (Honkatukia ja Myllylä 2018, 201). Maahan muuttaneiden perheiden ongelmat on tärkeä tunnistaa, mutta vaarana on se, että perheet leimaantuvat ongelmaperheiksi, koska monet perheiden ongelmat ovat samoja riippumatta perheiden taustoista (Anis ja Turtiainen 2021, 14). Hiitola ja Peltola (2018, 136-137) tuovat esille sen, että perheiden parissa työskentelevät tahot, kuten päiväkotit, neuvolat ja koulut, eivät välttämättä yritä itse selvittää ongelmia perheiden kanssa, vaan he ottavat herkästi yhteyttä lastensuojeluun. Toisaalta taas vakavia puutteita lasten huolehtimisesta saatetaan selittää erilaisesta kulttuurista tai kotoutumisprosessista johtuviksi, jolloin perheiden ongelmiin on jätetty puuttumatta, vaikka tilanne sitä vaatisi (Anis 2008, 90). Etniset vähemmistöt joutuvat ennakkoluulojen kohteeksi myös väkivaltaisuudesta, jolloin ajatellaan väkivallan liittyvän etniseen taustaan. Tämä leimaa vähemmistöjä, mutta piilottaa alleen väkivallan moninaisuuden. (Honkatukia ja Myllylä 2018, 189-190.)

Ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten sosiaalityöntutkimus on vähäistä, jolloin heidän kokemuksensa ja näkemykset eivät tule esille (Anis ja Malin 2023, 4). Aniksen (2008, 85) mukaan sosiaalityön koulutuksessa ei juurikaan käsitellä rasismia ja täydennysopinnot ovat myös puutteellisia. Koulutuksen ja tiedon puute heijastuu viranomaisten toimintaan ja he eivät välttämättä osaa työskennellä esimerkiksi kiusatuksen, sodan tai perheenhajoamisen aiheuttamien traumojen kanssa (Vuorento ja Franz- Koivisto 2017, 111). Aniksen ja Turtiaisen (2021, 6-7) mukaan tähän osaamiseen vaikuttaa myös sosiaalityön työympäristö: isommissa kaupungeissa on paremmat valmiudet maahanmuuttajataustaisten kanssa työskentelyyn. Maahan muuttaneiden kanssa työskentely vaatii viranomaisilta moniammatillisuutta (Vuorento ja Franz- Koivisto 2017, 124). Ongelmaksi koituu se, että monella muulla ammattiryhmällä on vielä huonommat valmiudet työskennellä maahan muuttaneiden kanssa. Työskentely maahan muuttaneiden kanssa vaatisi aikaa, taitoa ja moniammatillista yhteistyötä, mutta työnantaja ei välttämättä mahdollista tätä (Anis ja Turtiainen 2021, 13).

4.2 Perheiden kohtaama arkipäivän rasismi

Yleisesti tunnistettuja rasismi muotoja ovat nimittely ja huutelu (Ruohio 2016, 108). Rasismi voi esiintyä fyysisen väkivallan lisäksi haukkumisena tai kiusaamisena. Arkiset ajattelu- ja puhutavat voivat olla rasismin värittämiä, esimerkiksi tiettyinä olettuksina etnisten ryhmien ominaisuuksista. Rasismia esiintyy avoimen rasismin lisäksi myös muiden ihmisten katseissa ja sillä on vahva visuaalinen ulottuvuus. Vähemmistöjen edustajat kokevat, kuinka jo katseilla heidät merkitään toisenlaisiksi. Arkisissa tilanteissa erilaisia ihmisiä saatetaan vältellä tai heidän yksityisyyttään voidaan loukata tulemalla liian lähelle. Erityisesti tytöt ja nuoret naiset voivat kokea etniseen taustansa liitettyä seksuaalista häirintää. (Rastas 2007, 98–99, 117.) Eleet, ilmeet ja huomiotta jättäminen voivat ilmentää rasismia (Katisko 2017, 196) ja ihminen saatetaan sulkea pois sosiaalisesta vuorovaikutuksesta (Ruohio 2016, 95).

Eleitä ei välttämättä mielletä rasistisiksi, mutta Rastan (2007, 125) mukaan ne voivat olla rasismin kohteeksi joutuneelle merkityksellisiä rakentaen päivittäistä erilaisuuden tunnetta, joka muodostuu hiljalleen osaksi identiteettiä. Huutelun ja nimittelyn lisäksi ystävälliseksi mielletyt utelut voivat loukata ja pitää yllä rasistisia ajattelutapoja (mt., 100). Ruohion (2016, 91) mukaan etnisten vähemmistöjen kielitaitoa ja suomalaisuutta kyseenalaistetaan, vaikka kyseessä olisi syntyperäinen suomalainen. Vieraat ihmiset voivat kysellä hyvinkin henkilökohtaisia kysymyksiä esimerkiksi alkuperästä ja perhesuhteista. Näin ollen vähemmistöt kategorisoituvat vieraaksi (mt., 102–103). Rasistiset vitsit ja niille nauraminen ovat myös yksi tapa ylläpitää rasismia (Perho 2010, 49).

Hiitolan ja Peltolan (2018, 124) mukaan sosiaalityössä työntekijän ja asiakkaan kohtaamisissa on läsnä valtasuhde, jossa työntekijällä on enemmän valtaa. Tämä valtasuhde korostuu erityisesti silloin kun työskennellään maahan muuttaneiden parissa, koska sosiaalityöntekijät yleensä edustavat valtaväestöä eli valkoisia suomalaisia. Tätä ei välttämättä huomioida sosiaalityössä, vaikka valtasuhde muuten tiedostettaisiin. Valtasuhdetta värittää ”maassa maan tavalla”- ajattelun, jossa maahan muutta-

neet niputetaan yhdeksi ryhmäksi ja heitä ohjataan kohti oikeanlaisia suomalaisia tapoja. ”Maassa maan tavalla” - ajattelu määrittely on todellisuudessa väljää ja sillä perustellaan lähes mitä tahansa käytäntöä, vaikka sillä ei olisi perhe-elämän kannalta merkitystä. (mt., 129-131.)

Sosiaalityöntekijät voivat kokea eri kulttuureista tulleiden kanssa työskentelyn haastavana, eikä heillä ole riittävästi tietoa ja taitoa työskentelyyn. Ammattilaiset saattavat myös käyttää liian monimutkaista kieltä, mikä haittaa tulkkauksista. (Vuorento ja Franz-Koivisto 2017, 121, 126). Myös Anis ja Turtiainen (2021, 7) tuovat esille sen, että sosiaalityöntekijöiden kommunikaatiotaidot ja tieto pakolaisuuden syistä voivat estää asianmukaisen työskentelyn pakolaistaustaisten perheiden kanssa. Perheiden parissa työskentelevien puhe voi olla ulossulkevaa ja he saattavat suhtautua halveksivasti esimerkiksi perheiden oman kielen käyttöön (Hiitola ja Peltola 2018, 131).

Aniksen (2008, 86) mukaan sosiaalityöntekijät voivat nähdä maahan muuttaneet perheet haastavana asiakasryhmänä ja sosiaalityöntekijät saattavat jopa leimata maahan muuttaneet perheet vaikeiksi asiakkaiksi. Pakolaisina maahan tulleista voidaan luoda kuva hankalina sosiaalityön asiakkaina, joka voi syrjäyttää perheet pois palveluiden parista (mt., 89). Sosiaalityöntekijät voivat tahtomattaan luoda kuvan maahan muuttaneista ”ongelmaperheinä”, mikä hankaloittaa perheiden kohtaamista. Perheiden ongelmia selitetään erilaisilla kulttuurilla, mutta sitä taas ei nähdä perheiden onnistumisien taustalla. (Hiitola ja Peltola 2018, 141-142.) Sosiaalityöntekijöiden toiminta perustuu omiin asenteisiin ja kokemuksiin. Työntekijät saattavat tahattomasti pitää yllä sitä, että suomalaisuus on normaalia ja kaikki siitä poikkeava on epänormaalia. (Anis 2008, 85, 94.) Hiitolan ja Peltolan (2018, 128-129, 135) tutkimuksen mukaan maahanmuuttajataustaisten perheiden parissa työskentelevät eivät välttämättä tunnista tuottamaansa toiseuttavaa kategorisointia, vaikka vanhemmat itse kokivat, että heidät tunnistetaan ennalta kykenemättömiksi vanhemmiksi. (mt., 128-129, 135)

Sosiaalityöntekijöillä on haasteita tunnistaa asiakkaiden kohtaamaa rasismia, he eivät kysy rasismista tai tartu asiakkaiden keskustelunaloituksiin rasismista (Anis

2008, 91–92). Varsinkin lasten kokemaa rasismia saatetaan vähätellä, koska pienten lasten ei ajatella käyttäytyvän rasistisesti. Kuitenkin jo päiväkotikäiset lapset toistavat oppimiaan rasistisia käyttäytymismalleja. Aikuiset saattavat kohdistaa pieniin lapsiin todella rasistista kieltä tai kyseenalaistaa lapsille kuuluvia asioita rasistisesti. Tämän näkyvän rasismin lisäksi rasismin kiistäminen ja sen vaikutusten vähättely ovat yksi rasismin muoto. Rasismi saatetaan selittää joksikin muuksi kuin rasismiksi. (Rastas 2007, 113–116, 125, 133.) Anis (2008, 98) tuo esille sen, että aikuiset eivät tunnista rasismia ja vähättelevät sen merkitystä koulukiusaamisen taustalla. Arkipäiväisen rasismin vaikutusta lapsen kouluongelmiin ei myöskään tunnisteta (mt., 101).

4.3 Antirasistisen työotteen hyödyntäminen perheiden parissa

Antirasistinen työote on ei ole yleinen Suomessa, mutta sen tulisi olla käytössä varsinkin, kun työskennellään maahan muuttaneiden perheiden parissa. Antirasismi on erityisesti valtaväestön asia, koska he yleensä käyttäytyvät tahallisen tai tahattoman rasistisesti vähemmistöjä kohtaan, kun taas vähemmistöjen on sopeuduttava ja siedettävä rasismia. (Anis 2008, 86–87.) Koska sosiaalityö voi toiminnallaan uusintaa rasismia, tulee antirasistinen työskentely nostaa tärkeäksi sosiaalityössä (Brock-Petroshius, Garcia-Perez, Gross ja Abrams 2022, 2). Antirasistinen työskentely vähentää epäluottamusta viranomaisia kohtaan (Hiitola ja Peltola 2018, 143).

Antirasistisessa työskentelyssä on tärkeää tiedostaa rasismi ja käsitteellistää sen erityispiirteet. (Rastas 2007, 126–127.) Tiedon lisääminen rasismista ja sen vaikutuksista auttaa työskentelemään antirasistisesti (Anis ja Turtiainen 2021, 11). Rastaa (2007, 57–58) mukaan tutkimustieto rasismista ja sen seurauksista tuo esille rasistiset toiminta- ja ajattelumallit. Tutkimuksessa rasismia kohdanneiden tiedon ja kokemusten ensisijaisuus on tärkeää (mt., 135) ja rasismia tulee ymmärtää sitä kohtaavien näkökulmasta (Anis 2008, 98). Perhon (2010, 81) mukaan rasismin vaikutusten avaaminen vaatii myös tutkimusta rasistisesta käyttäytymisestä. Tutkimus lisää ymmärrystä ja ymmärrys auttaa puuttumaan rasistiseen käytökseen. Erilaiset rasistiset ennakko-

luulot pohjaavat usein tietämättömyyteen, joten kokemuksen ja tiedon lisääminen rasismista ja erilaisista etnisistä vähemmistöistä auttavat antirasistisessa työskentelyssä. (mt., 84–85.)

Sosiaalityöntekijöiden tulisi ymmärtää millaista rasismia ulkomaalaistaustaisiksi rodullistetut henkilöt kohtaavat ja miten rasismi ilmenee sen eri muodoissaan. Maahan muuttaneet perheet kohtaavat myös muita haasteita ja perheiden sosiaaliset suhteet ovat usein ylijäisiä, mitä ei välttämättä tunnisteta sosiaalityössä. Erityisesti pakolaisten parissa työskennellessä olisi hyvä tietää pakolaisuuteen johtavat syyt sekä sen aiheuttamat traumat ja niiden vaikutus. Maahan muuttaneet perheet tarvitsevat asiallista ja oikea-aikaista tietoa tilanteestaan, koska maahanmuutto ja turvapaikka-prosessit ovat usein pitkiä ja pirstaleisia. (Anis ja Turtiainen 2021, 2–3, 7, 11.) Avoimuus ja asiallisen tiedon antaminen vähentävät myös konfliktitilanteita asiakassuh-teissa (Anis 2008, 94). Hiitola ja Peltola (2018, 141–142) tuovat esille sen, että perheiden kannalta ei ole tärkeää, että työntekijä tuntee heidän kulttuurinsa yksityiskohtaisesti, vaan tärkeää on se, että työntekijä kuuntelee ja kohtaa heidät ennakkoluulottomasti yksilöinä.

Yksittäisen työntekijän voi olla haastava vastustaa rasismia ja yritykset törmäävät usein vähättelyyn. Tarvitaankin rohkeutta toimia antirasistisesti. (Rastas 2007, 130, 133.) Aniksen mukaan (2008, 87) vähemmistöjä puolustava sosiaalityöntekijä voi jäädä itse vähemmistön asemaan työyhteisössä. Söderqvist Forkby (2022, 4) tuo esille sen, että sosiaalityössä rasismin osoittaminen voidaan tulkita uhaksi ja sitä voidaan peitellä, koska sosiaalityön voidaan ajatella olevan rasismista vapaata. Rasismin ja sosiaalityön välistä suhdetta on tärkeä tarkastella kriittisesti. Antirasistisen sosiaalityön yksi kulmakivistä on tietoisuus siitä, että myös sosiaalityö tuottaa rasismia. (mt., 4).

Kaikkea vastuuta antirasistisesta työskentelystä ei voi jättää yksilölle itselleen, vaan työskentelyorganisaation tulee mahdollistaa antirasistinen työskentely. (Vuorento ja Franz – Koivisto 2017, 123.) Söderqvist Forkbyn (2022, 11) mukaan sosiaalityön johtamisen tulee olla antirasistista ja sosiaalityön tulee tarkastella työorganisaation toimintaa antirasistisesti. Organisaatiot saattavat ajatella, että rasismi katoaa, jos

työyhteisöt muuttuvat monikulttuurisemmaksi. Näin ei kuitenkaan ole, vaan tarvitaan aktiivisia tekoja rasismien kitkemiseksi. (Rastas 2007, 122.)

Moniammatillisen viranomaistyöskentelyn lisäksi (Vuorento ja Franz-Koivisto 2017, 128) antirasistisessa sosiaalityössä tehdään yhteistyötä erilaisten vähemmistöyhteisöjen kanssa (Honkatukia ja Myllylä 2018, 190). Antirasistisessa työskentelyssä kannattaa myös hyödyntää kokemusasiantuntijoita (Ruohio 2016, 163). Anis (2008, 95) käyttää termiä kulttuuritulkki, jota voidaan hyödyntää viranomaisten ja yhteisöjen vuoropuhelun välittäjänä. (Söderqvist Forkby 2022, 10). Antirasistisen sosiaalityön tehtävänä on myös rohkaista rasismia kohdanneita tuomaan kritiikkiä esille palveluista, koska ilman rohkaisua he eivät välttämättä uskalla toimia (Anis ja Esberg 2018, 208).

Rasismia kokeneille tulisi antaa mahdollisuus keskustella kokemuksistaan, vaikka ne tuntuisivat työntekijän näkökulmasta katsottuna vähäpätöisiltä. Koska lasten ja nuorten kohtaama rasismia usein vähätellään, on erityisen tärkeää luoda heille mahdollisuus keskustella kokemuksistaan, vaikka he eivät ymmärtäisi rasismia käsitteellisellä tasolla. Rasismien käsittelyyn tarvitaan ihmisiä, joiden kanssa siitä voidaan keskustella. Rasismia kohdanneelle on erittäin tärkeää tuoda esille, että hänen kokemuksiaan ei vähätellä, koska kipeistä ja henkilökohtaisista aiheista on vaikea puhua. (Rastas 2007, 122, 125–128, 130.)

Etnisten vähemmistöjen epäluottamus ja pelko lastensuojelua kohtaan saattavat estää sen, että perheet eivät ota heille tarjottuja palveluita vastaan. Lapsia ei tulisi erottaa perheistään, koska se tukee lapsen kulttuurisen ja kielellisen identiteetin kehittymistä. Perheille suunnattuja palveluita tulisi kehittää vähemmistöjen kokemuksia hyödyntäen, jotta perheitä osattaisiin tukea jo peruspalveluissa, kuten kouluissa ja neuvoloissa. (Anis ja Malin 2023, 19.) Erilaisia sosiaalityön arviointimenetelmiä tulisi pystyä soveltamaan perheiden etniseen taustaan, koska se auttaa soveltamaan työtapoja myös muiden perhesosiaalityön asiakkaiden kanssa (Anis 2008, 86). Sosiaalityön ongelmana onkin, että kaikkia pyritään kohtelevaan samalla tavalla, eikä asiakkaiden

taustoja tai heidän kohtaamaansa rasismia oteta työskentelyssä huomioon (Brock-Petroshius ym. 2022, 4). Aniksen ja Malinin (2023, 17) mukaan tutkimustietoa tarvitaan etnisen taustan huomioon ottamisessa perheiden parissa työskennellessä.

Työntekijän tulee olla tietoinen omasta taustastaan ja siihen liittyvistä itsensänselvyyksistä ja etuoikeuksista (Anis 2008, 94). Brock-Petroshius ym. (2022, 2, 15) mukaan värisokeus on sosiaalityössä yleistä ja se vaikeuttaa antirasistista työskentelyä, kun taas työntekijän empaattisuus mahdollistaa antirasistisen työskentelyn. Anis ja Turtiainen (2021, 12) kertovat roolista luopumisen ja työntekijän asettumisen asiakkaan elämään auttavan antirasistisessa työskentelyssä. Työntekijän tulee myös pohtia omia ennakkoluuloja ja asenteita ja niiden vaikutuksia työskentelyyn. Työntekijällä tulisi olla tietoa rasismin traumatisoivista vaikutuksista asiakkaiden elämään (mt., 3, 12.), koska rasismin vähättely ja kieltäminen voivat traumatisoida asiakasta lisää (Brock-Petroshius ym. 2022, 4).

Rasismin kieltämisen ja vähättelyn taustalla voi olla kyse erilaisista tunteista, kuten pelosta, häpeästä, vihasta ja syyllisyydestä, jotka aiheuttavat sen, että työntekijä käyttäytyy värisokeasti. Antirasistisessa työskentelyssä onkin otettava huomioon tunteet tekojen ja ajatusten taustalla. Värisokeuden taustalla voi olla pelko leimaantumisesta rasistiksi tai pelko erilaisia ihmisiä kohtaan. Häpeä tuottaa avuttomuutta ja sen, että pyritään välttämään hankalia tilanteita. Häpeä altistaa muiden syyttelylle ja se estää toimimasta ja työskentelemästä empaattisesti. Näitä erilaisia tunteita tulisikin pystyä refleктоimaan turvallisessa ryhmässä. (Brock-Petroshius ym. 2022, 4, 6–7, 16–17, 19.) Anis ja Turtiainen (2021, 16) tuovat myös esille kohdennetun ryhmäkeskustelun mahdollisuuden, joka auttaa käsittelemään rasismin herättämiä tunteita.

5 RASISMI JA ANTIRASISTINEN SOSIAALITYÖ PERHEIDEN PARISSA

Tutkielmani tarkoituksena on luoda kuva siitä, miten rasismi näyttäytyy suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa rakenteellisella ja arkisella tasolla perheiden elämässä. Lisäksi tarkoituksena on lisätä ymmärrystä siitä, miten antirasistista työtettä voidaan hyödyntää sosiaalityön työmenetelmänä perheiden parissa työskenneltäessä. Antirasistisessa sosiaalityössä oleellista on ymmärtää millaista rasismia perheet kohtaavat ja miten se vaikuttaa perheiden elämään. Kirjallisuuskatsauksen perusteella voidaan todeta, että rakenteellinen rasismi heikentää perheiden hyvinvointia monella eri tavalla. Tämä näyttäytyy esimerkiksi taloudellisina vaikeuksina, huonoina asuinolosuhteina (Katisko 2017, 198; Ruohio 2016, 115) ja se altistaa mielenterveysongelmille (mm. Anis ja Malin 2023, 18).

Rakenteellinen rasismi vaikuttaa viranomaisten toimintaan sekä palvelujärjestelmän toimivuuteen. Lainsäädännön kattavuudesta huolimatta jäin pohtimaan, että takaako lainsäädäntö perheille riittävät ja oikea aikaiset palvelut. Esimerkiksi Anis ja Malin (2023, 16) nostavat tutkimuksessaan esille sen, että maahanmuuttaja-taustaisissa perheissä lasten kiireellisiä sijoituksia kodin ulkopuolelle on enemmän kuin valtaväestöä edustavissa perheissä. Sijaishuollossa ei myöskään välttämättä pystytä huomioimaan lasten kielellistä ja kulttuurista taustaa, vaikka lainsäädäntö sitä edellyttääkin. Kirjallisuudessa tulee esille palvelujärjestelmän pirstaleisuus ja se, että perustason palveluista ei välttämättä löydy riittävää osaamista pakolaisten parissa

työskentelyyn (mm. Vuorento ja Franz-Koivisto 2017, 107–111). Useammassa tutkimuksessa tulee esille myös tulkkauspalveluiden puutteellisuus tai toimimattomuus (mm. Honkatukia ja Myllylä 2018, 194; Rastas 2007, 119).

Värisokeus sosiaalityössä tulee esille useammassakin tutkimuksessa, mutta erityisesti se tulee esille lasten kohtaamaan rasismien kohdalla (Rastas 2007). Brock-Petroshius ym. (2022, 4-7) tuo esille myös sen, että rasismien kieltämisen taustalla vaikuttavat työntekijän häpeän ja pelon tunteet. Värisokeudessa ei ole kyse siis pelkäämään yhteiskunnan rakenteista, vaan nostan värisokeuden työssäni esimerkiksi eri rasismien muotojen limittymisestä toisiinsa. Värisokeus toimii siltana arkisen ja rakenteellisen rasismien välillä: yksilön teot vahvistavat rakenteellisia ongelmia ja rakenteelliset ongelmat mahdollistavat yksilön rasististen tekojen jatkumisen.

Tutkimuksen ja koulutuksen puute rasismista ja antirasistisesta työotteesta tulevat kirjallisuudessa esille (mm. Anis ja Malin 2023, 4; Anis 2008, 98). Tutkielmaa tehdessäni kiinnitin huomiota siihen, että rasismista ja sosiaalityöstä löytyy melko vähän suomenkielistä tutkimusta verrattuna kansainväliseen tutkimuskirjallisuuteen. Jäin miettimään, että voiko sosiaalityön värisokeutta ylläpitää se, että suomalainen sosiaalityön tutkimus aiheesta on vähäistä. Näin syntyy sellainen kuva, että rasismi on asia, joka ei kosketa suomalaista sosiaalityötä. Jäin myös miettimään, että juontaako sosiaalityön värisokeus osaltaan myös koulutuksen puutteesta, koska miten muuten rasismia opitaan tunnistamaan ja käsittelemään kuin koulutuksen ja tutkimuksen avulla? Kuitenkaan pelkkä tiedon ja koulutuksen lisääminen ei täysin riitä antirasistiseen työskentelyyn, koska Rastaa (2007, 122) mukaan pelkkä monikulttuurisuuden lisääminen työskentelyssä ei riitä, vaan tarvitaan aktiivista antirasistista toimintaa. Tarvitaan siis myös rohkeutta toimia antirasistisesti.

Antirasistiseen sosiaalityöhön kuuluu voimaannuttava muutostyöskentely, joka ilmenee kirjallisuuskatsauksessa esimerkiksi siinä, että hyödynnetään erilaisia vähemmistöryhmiä ja kokemusasiantuntijoita antirasistisessa työskentelyssä. (mm. Honkatukia ja Myllylä 2018, 190 ja Ruohio 2016, 163). Voimaantumista estäviä piirteitä löytyi siinä, että kaikki eivät päässeet palveluiden pariin, esimerkiksi turvapaikanhakijoille on tarjolla rajoitetut sosiaali- ja terveystyöskentelyt (mm. Anis ja Turtiainen 2021,

11 ja Anis ja Esberg 2018, 201). Empatia nousee esille antirasistisen työskentelyn mahdollistajana (mm. Brock-Petroshius ym. 2022, 15 ja Anis 2008, 98). Tämä herättääkin pohtimaan, että onko työyhteisöissä tilaa ja aikaa tunnettyöskentelyyn, koska muuten vaarana on se, että antirasistisen työotteen toteuttaminen jää yksilön vastuulle. Esimerkiksi Vuorento ja Franz- Koivisto (2017, 123) ja Söderqvist Forkby (2022, 11) tuovat tutkimuksissaan esille sen, että antirasistinen työskentelyn ei tulisi olla pelkästään yksittäisen työntekijän vastuulla, vaan koko työyhteisön tulisi olla sitoutunut siihen.

Rakenteisiin vaikuttaminen on tärkeä osa kriittistä sekä syrjinnänvastaista sosiaalityön teoriaa, jotka vaikuttavat antirasistisen sosiaalityön taustalla. Kirjallisuuskatsauksessa antirasistisen sosiaalityön toteuttamisen pääpaino on asiakastyöskentelyssä, kun taas rakenteellinen vaikuttaminen on vähäisempää, vaikka rakenteellista rasismia esiintyy kirjallisuuskatsauksen perusteella runsaasti. Tämä saattaa johtua siitä, että yksittäisen työntekijän voi olla haastava vaikuttaa rasistisiin rakenteisiin koska työyhteisö voi kokea sen jopa uhaksi. (mm. Anis 2008, 87 ja Söderqvist Forkby 2022, 4).

Syrjinnän vastaisen teorian muotoja on havaittavissa myös siinä, että kirjallisuuskatsauksessa esille nousee rasismien lisäksi muita syrjinnän muotoja, kuten sukupuoli (Söderqvist Forkby 2022, 10) ja vammaisuus (Vuorento ja Franz- Koivisto 2017, 107). Kirjallisuuskatsauksen perusteella voidaan päätellä, että sosiaalityö itsessään voi tuottaa ja ylläpitää rasistisia rakenteita, joita olisi syytä tarkastella kriittisesti. Kirjallisuudesta nousee esille esimerkiksi se, että sosiaalityössä valkoinen suomalaisuus nähdään normina ja perheiden ongelmia saatetaan selittää erilaisesta etnisestä taustasta johtuviksi: perheet leimataan ongelmaperheiksi. (mm. Anis 2008, 94 ja Hiitola ja Peltola 2018m 141-142).

Tutkielman tekoa haastoi se, että antirasistisesta työotteesta ja rasismista ei sosiaalityössä juurikaan ole tehty suomenkielistä tutkimusta. Selkeästi tälle on tarvetta jatkotutkimuksen kannalta. Kirjallisuuskatsauksen perusteella voidaan todeta, että erityisen tärkeää rasismien tutkiminen olisi sitä kokevien näkökulmasta. Katsausta tehdessäni kiinnitin huomiota siihen, kuinka haastavaa on erotella rasismien eri muo-

toja toisistaan. Tämä vahvistaa käsitystä siitä siitä, että eri rasismien muodot limittyvät toisiinsa vahvasti niin rakenteellisesti, kulttuurisesti kuin arkisesti. Nyt tarkastelin rasismia rakenteellisella ja arkisella tasolla, mutta jatkossa tarkasteluun olisi hyvä ottaa myös kulttuurinen ulottuvuus, jolloin rasismi hahmottuisi laajemmin. Tutkielma antaa hyvät teoreettiset valmiudet lähteä toteuttamaan jatkotutkimusta antirasistisesta sosiaalityöstä esimerkiksi jatko-opinnoissa Pro gradu tutkielman muodossa.

Tutkielman teko on auttanut minua tunnistamaan rasismien eri muotoja ja se tekee perheiden kohtaamaa rasismia näkyväksi. Koen, että tutkielman teon myötä minulla on valmiudet analysoida omaa suhdettani rasismiin. Vaikka keskityin tutkielmassani antirasistiseen sosiaalityöhön perheiden parissa, niin tutkielman tuloksia voidaan hyödyntää sosiaalityössä yleisesti asiakastyössä, koska antirasistinen työote antaa valmiudet toimia myös muiden vähemmistöryhmien sekä eri-ikäisten asiakkaiden kanssa. Antirasistinen työote ei ole haastavaa. Yksinkertaisimmillaan se on sitä, että sanoo rasismia kohdanneelle *"Älä välitä"* kommentin sijaan *"Minä välitän"* (Rastas 2007, 27).

LÄHTEET

- Alitolppa- Niitamo, Anne ja Elina Leinonen. 2013. "Perhe, nuoret ja maahanmuutto." Teoksessa *Olemme muuttaneet ja kotoudumme – Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*, toimittaneet Anne Alitolppa- Niitamo, Stina Fågel ja Minna säävälä, 96–113. Helsinki: Väestöliitto.
- Anis, Merja ja Kati Turtiainen. 2021. "Social Workers' Reflections on Forced Migration and Cultural Diversity - Towards Anti-Oppressive Expertise in Child and Family Social Work". *Social Sciences* 10:79. Saatavilla <https://www.mdpi.com/2076-0760/10/3/79>, luettu 12.10.2023
- Anis, Merja. 2013. "Sosiaalityö ja maahanmuuttajat." Teoksessa *Olemme muuttaneet ja kotoudumme – Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*, toimittaneet Anne Alitolppa- Niitamo, Stina Fågel ja Minna säävälä, 147–161. Helsinki: Väestöliitto.
- Anis, Merja. 2008. "Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat." Helsinki: Väestöliitto. Saatavilla https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/12/8ee717a1-sosiaalityo-ja-maahanmuuttajat_anis_2008.pdf, luettu 1.1.2023
- Anis, Merja ja Maili Malin. 2023. "Ulkomaalaistaustaiset lapset ja nuoret lastensuojelun sijaishuollossa: sijoitusten määrän, perusteen ja sijoituspaikan tarkastelu vuosina 1991–2015." *Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti*, 31(1): 4–23. Saatavilla <https://doi.org/10.30668/janus.115427>, luettu 10.10.23
- Brock-Petroschius, Kristen, Javier Garcia-Perez, Mararet Gross ja Laura Abrams. 2021. "Colorblind Attitudes, Empathy, and shame: Preparing White Students for Anti-Racist Social Work Practice." *Journal of Social Work Education* 2023 vol. 59(2): 346-360. Saatavilla <https://www.tandfonline-com.ezproxy.jyu.fi/doi/full/10.1080/10437797.2022.2045233>, luettu 2.11.2023
- Dominelli, Lena. 2018. *Anti- Racist Social Work*. Lontoo: Red Globe Press.
- Eduskunta. 2023. "Eduskunta käsitteli valtioneuvoston tiedonantoa rasismista ja yhdenvertaisuudesta." Viitattu 22.9.2023. Saatavilla https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/Tiedonanto_rasismi_taysistunto_06092023.aspx
- Elfving, Eeva. 2021. "Rasismi ja rodullistaminen: askelmerkkejä rasisminvastaiseen sosiaalityöhön." Teoksessa *Aikuissosiaalityö: tieto, käytäntö ja vaikuttavuus*, toimittajat Aila-Leena Matthies, Anna-Riina Svenlin ja Kati Turtiainen, 164–173. Helsinki: Gaudeamus.
- European Union Agency for Fundamental Rights. 2023. "Being Black in the EU – Experiences of people of African descent." Saatavilla https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-being-black_in_the_eu_en.pdf, luettu 12.11.2023
- Forkby Söderqvist, Åsa. 2022. "Their husbands were sneaking around in the bushes" The need for anti-racist social work in Swedish activation progr ammes. *Nordic Social Work Research* 2022: 1-14. Saatavilla

- <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/2156857X.2022.2061581?needAccess=true>, luettu 30.9.2023
- Faurie, Maija ja Laura Kalliomaa-Puha. 2010. "Jääkaappi, osoite vai sukuside? Perheen määritelmät sosiaalilainsäädännössä." Teoksessa *Perhepiirissä*, toimittajat Ulla Hämäläinen ja Olli Kangas, 28–61. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/ae1c1d8c-6f38-4652-aa1e-7e9554f309e5/content>, luettu 27.12.2023
- Hirsijärvi, Sirkka, Pirkko Remes ja Paula Sajavaara. 2009. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Honkatukia, Päivi ja Martta Myllylä. 2018. "Nuoret, perheväkivalta ja rodullistava kontrolli: Tarkastelussa rikosilmoitukset perheenjäsenen ja sukulaisen tekemistä pahoinpitelyistä." *Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti* 26(3): 187–207. Saatavilla <https://doi.org/10.30668/janus.64884>, luettu 20.9.23
- Hänninen, Harto. 2021. Avaimia rasismien, toiseuttamisen ja syrjinnän tunnistamiseen. Viitattu 10.10.2023. Saatavilla <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2021/05/17/avaimia-rasismien-toiseuttamisen-ja-syrjinnan-tunnistamiseen>
- Katisko, Marja. 2017. "Koditta kotiutuvat - tutkimus maahanmuuttajataustaisista asunnottomista nuorista." Teoksessa *Kansainvälinen sosiaalityö - Käsitteitä, käytäntöjä ja kehityskulkuja. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2016*, toimittajat Maija Jäppinen, Anna Metteri, Satu Ranta-Tyrkkö ja Pirkko-Liisa Rauhala, 187–202. UNIPress
- Keskinen, Suvi, Lena Näre ja Salla Tuori. 2015. "Valkoisuusnormi, rodullistamisen kritiikki ja sukupuoli." *Sukupuolentutkimus* 28(4): 2–5. Saatavilla <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/98637a3e-92af-4473-972b-bd3d1320cd45/content>, luettu 8.10.23
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä. 817/2015. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150817#L1P4>
- Lastensuojelulaki. 417/2007. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Makkonen- Craig, Henna. 2023. "Onko hän POC, tumma, ruskea, värillinen, ei-vaikoinen - vai talousalan asiantuntija?" *Kielikello* 2/2023. Saatavilla <https://www.kielikello.fi/-/onko-h%C3%A4n-poc-tumma-ruskea-v%C3%A4rillinen-ei-vaikoinen-vai-talousalan-asiantuntija>, luettu 30.9.2023
- Mikkonen, Enni. 2023. "Se Menee Erityisen kipeään paikkaan" - Sosiaalityöntekijöiden Ammatillisia Orientoitumisia Valkoisuuteen Ja Rodullistaviin Rakenteisiin". *Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti* 31 (3):253–271. Saatavilla <https://journal.fi/janus/article/view/120825>, luettu 16.11.2023
- Mooney, Linda A, David Knox ja Caroline Schacht. 2016. *Understanding Social Problems*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Payne, Malcolm. 2020. *Modern Social Work Theory*. Lontoo: Bloomsbury.

- Perho, Sini. 2010. *Rasistisuus nuorten yhteisöissä - Tutkimus vuosituhannen vaihteen Joensuusta*. Nuorisotutkimusverkosto, julkaisu 103. Helsinki: Yliopistopaino.
- Puuronen, Vesa. 2011. *Rasistinen Suomi*. Helsinki: Gaudeamus.
- Rasa, Marjukka ja Kaisa Vuolukka. 2019. "Perhesosiaalityötä paikantamassa". Teoksessa *Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö*. Toimittajat Anneli Pohjola, Tarja Kemppainen, Asta Niskala ja Nina Peronius, 257–271. Tampere: Vastapaino.
- Rask, Shadia. 2023. *Mitä on rasismi ja rodullistaminen?* THL:n verkkokoulutus antirasismista ammattilaisille. YouTube video, 26.9.2023. Viitattu 9.10.2023. Antirasismi osa 1: Mitä on rasismi ja rodullistaminen - YouTube. Saatavilla <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/verkkokoulutus-antirasismista-ammattilaisille/osa-1-mita-on-rasismi-ja-rodullistaminen>
- Rastas, Anna. 2007. *Rasismi lasten ja nuorten arjessa*. Väitöskirja, Tampereen yliopisto. Tampere: University Press.
- Ruohio, Heidi. 2016. *Suomalaiset kansainvälisesti adoptoidut - Perheeseen ja kansaan kuuluminen*. Nuorisotutkimusverkosto, julkaisu 181.
- Talentia. 2017. *Arki, arvot ja etiikka – Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*. Saatavilla <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>, luettu 23.11.2023
- Trevithick, Pamela. 2012. *Social Work Skills and Knowledge – a practice handbook*. Berkshire: Open University Press.
- Salminen, Ari. 2011. *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopiston opetusjulkaisu 62. Saatavilla https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf, luettu 30.12.2023
- Seikkula, Minna ja Pauline Hortelano. 2021. "Arjen rasismi ja rasisminvastaisuus arjessa". Teoksessa *Rasismi, valta ja vastarinta – Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa*, toimittajat Suvi Keskinen, Minna Seikkula ja Faith Mkwasha, 147–161. Helsinki: Gaudeamus.
- Seikkula, Minna ja Suvi Keskinen. 2021. "Johdanto: Muuntuva rasismi ja moninainen antirasismi." Teoksessa *Rasismi, valta ja vastarinta – Rodullistaminen, valkoisuus ja koloniaalisuus Suomessa*, toimittajat Suvi Keskinen, Minna Seikkula ja Faith Mkwasha, 9–21. Helsinki: Gaudeamus.
- STM. 2017. *Sosiaalihuoltolain soveltamisopas*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavilla https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80391/05_17_Sosiaalihuoltolain%20soveltamisopas.pdf, luettu 27.11.2023
- Suomen perustuslaki. 1999/731. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2023. *Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus: Käsitteet*. Viitattu 22.9.2023. Saatavilla <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/kasitteet>
- Therborn, Göran. 2014. *Eriarvoisuus tappaa*. Tampere: Vastapaino.

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2023. *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Päivitetty 9.10.2023. Viitattu 31.12.2023. Luettavissa: <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytando-htk>
- Vilka, Hanna. 2023. *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Art House.
- Vuorento, Mirkka ja Larissa Franz-Koivisto. 2017. "Maahanmuuttajataustainen vammaisen lapsi ja hänen perheensä sosiaalipalveluiden asiakkaana." Teoksessa *Kansainvälinen sosiaalityö - Käsitteitä, käytäntöjä ja kehityskulkuja. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2016*, toimittajat Maija Jäppinen, Anna Metteri, Satu Ranta-Tyrkkö ja Pirkko-Liisa Rauhala, 104–132. UNIPress.
- Yhdenvertaisuus. 2023. "Mitä on antirasismi?" Viitattu 23.9.23. Saatavilla <https://yhdenvertaisuus.fi/olen-antirasisti-kampanja>
- Yhdenvertaisuuslaki. 1325/2014. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325#L3P8>

LIITTEET

LIITE 1. Kirjallisuuskatsauksen aineisto.

Tekijät, vuosi & julkaisija	Julkaisija ja julkaisu	Tyyppi	Aihe
1. Anis, Merja & Kati Turtiainen 2021 <i>Social Sciences</i>	<i>Social Workers' Reflections on Forced Migration and Cultural Diversity - Towards Anti-Oppressive Expertise in Child and Family Social Work.</i>	Tieteellinen lehtiartikkeli	Artikkeli käsittelee tutkimusta, joka on tehty pakolaisten parissa työskentelevien sosiaalityöntekijöiden pohdinnoista monikulttuurisuudesta, monikielisyydestä sekä monikansallisuudesta. Laadullinen tutkimus, jossa etsittiin haasteita ja mahdollisuuksia syrjinnänvastaiseen sosiaalityöhön. Tutkimuksessa haastateltiin 40 sosiaalityöntekijää, jotka osallistuivat perhesosiaalityön erikoistumiskoulutukseen.
2. Anis, Merja 2008 <i>Väestöntutkimuslaitoksen julkaisuja</i>	<i>Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat.</i>	Väitöskirja	Väitöskirjan tarkoituksena on selvittää maahanmuuttajia koskevia erityiskysymyksiä suomalaisessa lastensuojelussa. Tutkimuksessa tarkasteltiin sosiaalityöntekijöiden ja asiakkaiden kielenkäytön kautta maahanmuuttajasosiaalityötä ja lastensuojelua. Aineisto koostuu 11 asiakaskeskustelusta ja molempien osapuolien haastatteluista. Väitöskirja koostuu 4 eri artikkelista.
3. Anis, Merja & Maili Malin 2023	<i>Ulkomaalaistaustaiset lapset ja nuoret lastensuojelun sijaishuollossa: sijoitusten määrän, perusteen ja sijoituspaikan</i>	Tieteellinen lehtiartikkeli	Tutkimus käsittelee ulkomaalaistaustaisia lapsia ja nuoria sijaishuollon asiakkaina. Tutkimuksessa ulkomaalaistaustaisten lasten rekisteritietoja

<i>Janus Sosiaalipoliitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti</i>	<i>tarkastelu vuosina 1991–2015</i>		vertailemalla suhteutettuna valtaväestöön. Rekisteritiedoista analysoitiin sijoitettujen määrä, sijoitusten peruste ja sijoituspaikat hyödyntäen kuvailevaa ristiintaulukointia sekä ryhmäkeskiarvoa.
4. Anis, Merja & Riti Esberg 2018 <i>Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi – kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä</i>	<i>Turvaa ja suojelua palveluista ja vertaisista? Lapset pakolaisina ilman vanhempiaan.</i>	Tieteellinen lehtiartikkeli	Kirjallisuuskatsaus, jossa tarkastellaan ilman huoltajaa turvapaikkaa hakeneiden lasten ja nuorten kokemuksia saamastaan avusta ja tuesta. Kirjallisuuskatsaus muodostaa kuvan siitä, miten yksin turvapaikkaa hakevien lasten tukeminen toteutuu ja mitkä tekijät edistävät ja estävät tuen, turvan ja osallisuuden kokemuksia. Aineistona 27 kansainvälistä ja suomalaista tutkimusartikkeliä.
5. Brock-Petrossius, Kristen, Javier Garcia-Perez & Laura Abrams 2021 <i>Journal of Social Work Education</i>	<i>Colorblind Attitudes, Empathy, and shame: Preparing White Students for Anti-Racist Social Work Practice.</i>	Tieteellinen lehtiartikkeli	Tutkimus rodullisen tietoisuuden ja tunteiden käsittelyn hyödyistä antirasistisessa työskentelyssä. Tutkittiin 135 sosiaalityönopiskelijan suhdetta värisokeuden, empatian, syyllisyyden, häpeän ja antirasistisen työskentelyn välillä regressioanalyysin keinoin.
6. Hiitola, Johanna & Marja Peltola 2018 <i>Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi – kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä</i>	<i>Tuotettu ja koettu toiseus viranomaisten ja maahanmuuttotautustaiten vanhempien kohtaamisissa</i>	Tieteellinen artikkeli toimitetussa teoksessa	Tutkimus siitä millaisen merkityksen ”maahanmuuttaja” kategoria saa perheammattilaisten puheessa ja millaista kategorisointia vanhemmat itse kokivat asioidessaan viranomaisten kanssa. Tutkimuksessa tarkastellaan arkisissa kohtaamisissa tuotettuja

			osallisuuden mahdollisuuksia sekä sitä, että tunnistavatko perheammattilaiset vanhempien täysvaltaisen ja yhdenvertaisen vanhemmuuden ja kansalaisuuden. Aineistona eri kaupunkien 53 perheammattilaisen ja 50 maahanmuuttajataustaisen vanhemman ryhmähaastattelua.
7. Honkatukia, Päivi & Martta Myllylä 2018 <i>Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti</i>	<i>Nuoret, perheväkivalta ja rodullistava kontrolli: Tarkastelussa rikosilmoitukset perheenjäsenen ja sukulaisen tekemistä pahoinpitelyistä.</i>	Tieteellinen lehtiartikkeli	Tutkimus nuorten kokemasta perheväkivallasta, näkökulmana rotu ja sukupuoli. Aineistona käytetty rikosilmoituksia (n=526) ja poliisin kirjauksia. Tutkimuksen painopiste on ilmoituksissa, joissa väkivalta on perusteltu kasvattamisella. Tutkimuksessa pohditaan perheväkivaltaan liittyviä kulttuurisia käsityksiä ja rodullistavia tulkintoja Suomessa syntyneiden ja maahan muuttaneiden välillä.
8. Katisko, Marja 2017 <i>Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2016</i>	<i>Koditta kotiutuvat - tutkimus maahanmuuttajataustaisista asunnottomista nuorista</i>	Tieteellinen artikkeli toimitetussa teoksessa	Tutkimus nuorten maahanmuuttajataustaisten henkilöiden asunnottomuudesta ja sen syistä. Teemahaastattelu, jossa selvitetty nuorten kokemuksia asunnottomuudesta ja tuen saamisesta. Aineistona 31 yksilöhaastattelua ja e ryhmähaastattelua.
9. Perho, Sini 2010 <i>Nuorisotutkimusverkosto</i>	<i>Rasistisuus nuorten yhteisöissä - Tutkimus vuosituuhannen vaihteen Joensuusta.</i>	Väitöskirja	Tutkimus 2000- luvun alun rasistisista nuorten yhteisöistä Joensuussa. Tutkimus on toteutettu haastattelemalla nuoria ja on osa antirasistisen

			nuorisotyön menetelmiä kehittänyttä Exit-projektia. Tutkimus tarkastelee rasistiseen ympäristöön kuulumisen ehtoja ja yksilön suhdetta siihen. Väitöskirja koostuu viidestä eri artikkelista
10. Rastas, Anna 2007	<i>Rasismi lasten ja nuorten arjessa</i>	Väitöskirja	Tutkimuksessa perustuu usean vuoden etnografiseen tutkimukseen ja tarkastelee rasismia lasten ja nuorten arjesta käsin. Tutkimuksessa on haastateltu ja havainnoitu lapsia, nuoria ja perheitä, joilla on siteet sekä Suomeen, että johonkin muuhun maahan. Väitöskirja koostuu kuudesta eri artikkelista
11. Ruohio, Heidi 2016 <i>Nuorisotutkimusverkosto</i>	<i>Suomalaiset kansainvälisesti adoptoidut - Perheeseen ja kansaan kuuluminen</i>	Väitöskirja	Tutkimus tarkastelee kansainvälisesti adoptoitujen biologisen syntyperän merkityksiä sekä kokemuksia perheeseen ja kansaan. Tutkimuksen aineistona on haastateltu 24 aikuista, jotka on lapsena adoptoitu kansainvälisesti.
12. SöderQvist Forkby, Åsa 2022 <i>Nordic social work research</i>	<i>"Their husbands were sneaking around in the bushes" The need for anti-racist social work in Swedish activation programmes</i>	Tieteellinen lehtiartikkeli	Tutkimus käsittelee antirasistisen sosiaalityön tarvetta ruotsalaisessa Vista-aktivointiohjelmassa, jossa pyritään työllistämään pakolaistaustaisia naisia. Tutkimus toteutettiin haastatteleamalla Vista projektiin osallistuneita työntekijöitä ja asiakkaita. Haastatteluiden lisäksi tarkkailtiin ryhmän päivittäistä toimintaa.

<p>13. Vuorento, Mirkka & Larissa Franz- Koivisto 2017 <i>Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2016</i></p>	<p><i>Maahanmuuttajataustainen vammaisen lapsi ja hänen perheensä sosiaalipalveluiden asiakkaana</i></p>	<p>Tieteellinen artikkeli toimitetussa teoksessa</p>	<p>Tutkimus kuvaa, miten sosiaalipalvelut on järjestetty ja mitä haasteita niissä on, kun asiakkaana on maahanmuuttajataustainen vammaisen lapsi. Strukturoitu kyselytutkimus on suunnattu ammattilaisille (n=67).</p>
--	--	--	--